

บทที่ 6

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540” เป็นการศึกษาภาพยนตร์ไทยจำนวน 18 เรื่อง ที่ออกฉายในช่วงพ.ศ.2538-2540 จากการผลิตของผู้กำกับรุ่นใหม่จำนวน 18 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่ปรากฏพบลักษณะของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่อยู่ในงาน โดยใช้วิธีสัญชาตญาณในการถอดหาความหมาย และพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตงานของกลุ่มผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยรุ่นใหม่ เพื่อให้เห็นลักษณะรูปแบบของภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลาหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับเปลี่ยนแปลงทางสังคมและศิลปินผู้ผลิตงาน โดยผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์ไทยได้รับอิทธิพลแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาปรากฏในเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอดังนี้

1. มีการใช้สัมพันธบท (Intertextuality) คือการอ้างอิงทางความหมายหรืออารมณ์ของเรื่องโดยการปรากฏหรือนำมาใช้จากภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ ภาพยนตร์ไทยใช้ลักษณะของการสัมพันธบทใน 3 ระดับคือ

1.1 การสัมพันธบทในระดับโครงเรื่อง คือการใช้โครงเรื่องเช่นเดียวกับภาพยนตร์ต่างประเทศและภาพยนตร์ไทยเอง ที่นำไปสู่ลักษณะการดำเนินเรื่องที่ใกล้เคียงกัน แต่มีชุดของรายละเอียดเหตุการณ์แตกต่างกัน เป็นการใช้สัมพันธบทเพื่ออ้างอิงทางการสื่ออารมณ์ในภาพยนตร์ที่มีลักษณะแนวเดียวกัน

1.2 การสัมพันธบทในระดับลักษณะตัวละคร คือการกำหนดให้ตัวละครเอกในเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครจากภาพยนตร์เรื่องอื่น เป็นการหยิบยืมลักษณะบางประการมาใช้กับตัวละครเอกของภาพยนตร์ไทย โดยอ้างอิงการสื่ออารมณ์ของลักษณะตัวละครและเพื่อการอ้างอิงทางความหมายของชุดตัวละครที่ใกล้เคียงกัน

1.3 การดัดพันรบทในระดัับฉาก แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ การเลียนแบบจากจากภาพยนตร์เรื่องอื่น ลักษณะที่ภาพยนตร์ไทยกล่าวถึงภาพยนตร์เรื่องอื่นในบทสนทนาของตัวละคร และลักษณะการใช้ภาพยนตร์เรื่องอื่นเป็นฉากหลังของเรื่อง เป็นการดัดพันรบทที่พบมากและมีความหมายในระดับมากกว่าเพียงแค่การอ้างอิงทางอารมณ์ เพราะเป็นการสื่อความหมายที่เลียดลึ ล้อเลียน ภาพยนตร์ที่กล่าวถึงอยู่ด้วย ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้ดัดพันรบทของภาพยนตร์ยุคหลังสมัยใหม่

2. มีการปะติดปะต่อ (Pastiche) อยู่ในเทคนิคการนำเสนอ เป็นรูปแบบของการนำสิ่งที่มีอยู่เช่นภาพหรือเสียง เทคนิคเฉพาะของสื่อหรือภาพยนตร์อื่นๆ มาใช้ในภาพยนตร์ไทย โดยไม่เน้นความสอดคล้องเป็นการใช้ภาพและเสียงมาสร้างความหมายกับเนื้อหาหรือการนำเสนอ โดยแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ

2.1 การปะติดปะต่อเทคนิคการนำเสนอจากสื่ออื่นๆ เช่น การเล่าเรื่องของมิวสิควิดีโอ ชาว และสารคดี การปะติดปะต่อโดยนำวิธีการเล่าเรื่องของมิวสิควิดีโอมาใช้ คือการเล่าด้วยภาพที่จงใจเน้นความหมายในระดับเกินปกติ ไม่เน้นความต่อเนื่องด้านเวลา สถานที่ การกระทำ แต่เน้นการตอบสนองอารมณ์ ความเข้าใจในขณะชม เป็นการนำเสนอภาพประกอบเพลงซึ่งเป็นเทคนิคการนำเสนอที่พบมากในภาพยนตร์ไทย และลักษณะการนำเสนอด้วยภาพขาวที่เสนอภาพด้วยลักษณะบันทึกเหตุการณ์ใสมจริง การเคลื่อนไหวของกล้องเป็นไปเพื่อเสนอบรรยากาศเหตุการณ์ องค์ประกอบของภาพถูกจัดแต่งเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเล่าแบบสารคดีคือใช้บุคคลที่มีอยู่จริงมาเล่าเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว ในลักษณะการบันทึกทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ ภาพยนตร์ไทยได้นำลักษณะการปะติดปะต่อ 3 อย่างนี้มาใช้เพื่อตอบสนองความหมายทางเนื้อหาของเนื้อความที่จะนำเสนอ

2.2 การปะติดปะต่อจากลักษณะการนำเสนอของภาพยนตร์เรื่องอื่นคือการนำเทคนิคการนำเสนอจากภาพยนตร์เรื่องอื่นมาใช้ เช่นการจัดวางองค์ประกอบทางภาพ ซึ่งได้แก่การจัดวางมุมกล้อง แสง และขนาดภาพ หรือ วิธีการเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง มาใช้ในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความตั้งใจของผู้ผลิต

2.3 การปะติดปะต่อโดยการผสมโครงเรื่อง (Plot) คือการนำโครงเรื่องหลายแบบมาปะติดปะต่อกันจนได้ภาพยนตร์ที่มีลักษณะไม่ดำเนินไปด้วยโครงเรื่องใดโครงเรื่องหนึ่ง

อย่างเด่นชัด การดำเนินเรื่องจึงปะติดปะต่อระหว่างโครงเรื่องที่เลือกมาใช้ในลำดับส่วนที่มีความใกล้เคียงกันมาก

2.4 การปะติดปะต่อโดยการผสมประเภททางภาพยนตร์ (Genre) คือการที่ภาพยนตร์ไทยนำลักษณะของประเภททางภาพยนตร์มาผสมผสานกันในภาพยนตร์หนึ่งเรื่อง ทำให้ไม่สามารถแบ่งแยกประเภทของภาพยนตร์เรื่องนั้นว่าเป็นประเภทใดประเภทหนึ่ง จะปรากฏลักษณะของประเภททางภาพยนตร์ในส่วนต่างๆของเรื่อง เช่นลักษณะตัวละคร การดำเนินเรื่อง เป็นการปะติดปะต่อเพื่อสลายขอบเขตประเภทที่แน่ชัดของภาพยนตร์

การปะติดปะต่อเป็นเทคนิคการนำเสนอที่โดดเด่นในภาพยนตร์ยุคหลังสมัยใหม่ ภาพยนตร์ไทยนำการปะติดปะต่อมาใช้โดยเน้นการนำเสนอเชิงเทคนิคเพื่อตอบสนองเนื้อหา ด้วยความต้องการใช้ในเรื่องที่ผู้ชมคุ้นชินกับการนำเสนออยู่แล้ว เพื่อความเข้าใจที่จะเกิดขึ้นในทันทีและไม่เน้นความลึกซึ้งในการสื่อความหมายเชิงวิพากษ์เสียดสี

3. มีการนำเสนอความรู้สึกการโหยหาอาลัยอดีต (Nostalgia) ในเนื้อหาของภาพยนตร์ไทย เป็นการเสนอความรู้สึกโหยหาค่านิยมหรือแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ดั่งามชุดหนึ่งในอดีต ซึ่งสูญหายหรือมีอยู่อย่างลางเลือนในปัจจุบัน โดยผ่านการที่ตัวละครสร้างสิ่งทีขาดหายไปทดแทนขึ้นมา และภาพยนตร์เองที่เป็นตัวสร้างความรู้สึกโหยหาอาลัยอดีตผ่าน บทสนทนาของตัวละคร แก่นเรื่อง การใช้เพลงประกอบ สัญลักษณ์ที่เปรียบเทียบความหมาย แต่เป็นลักษณะที่ปรากฏพบในภาพยนตร์เพียง 4 เรื่องจากภาพยนตร์ทั้งหมด 18 เรื่อง

4. มีการนำเสนอในลักษณะความไม่ต่อเนื่อง (Discontinuity) น้อยมาก มีตัวอย่างที่เด่นชัดเพียง 1 เรื่อง โดยมีการนำเสนอแบบเป็นส่วน (Fragmentation) จากการใช้ Fade black และเสนอฉากที่ไม่มีอย่างต่อเนื่องทางอารมณ์ต่อผู้ชม คือการเล่าเรื่องเป็นห้วงๆของตัวละคร แทรกการเล่าโครงเรื่องย่อยอยู่ระหว่างการเล่าโครงเรื่องใหญ่อย่างกระจัดกระจาย มีรายละเอียดบางส่วนที่ละเว้นการเล่า ที่จะเชื่อมความเข้าใจอย่างต่อเนื่องสมบูรณ์ของผู้ชม สำหรับภาพยนตร์อีก 17 เรื่องนั้นมีการดำเนินเรื่องตามความต่อเนื่อง คืออธิบายที่มาของตัวละคร ชุดของเหตุการณ์ตามความเป็นเหตุเป็นผล ลำดับการเกิดก่อนหลัง มีความราบรื่นในการเล่าและฉันทันไหลเพื่อความเข้าใจและอารมณ์ของผู้ชมที่ต่อเนื่อง

เมื่อพบว่าภาพยนตร์ไทยมีลักษณะการนำเสนอความคิดยุคหลังสมัยใหม่มาใช้ แม้ในบางประเด็นเช่น ความไม่ต่อเนื่องหรือการโยนหาอาลัยอดีตจะยังปรากฏเป็นส่วนน้อยอยู่ก็ตาม การวิจัยจึงค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อความคิดสร้างสรรค์จากผู้ผลิตที่ได้นำเสนองานที่มีแนวความคิดยุคหลังสมัยใหม่มาปรากฏ การวิจัยพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 3 ปัจจัยใหญ่คือ

1. ปัจจัยเรื่องกลุ่มเป้าหมาย
2. ปัจจัยเรื่องภูมิหลังทางอาชีพของผู้ผลิต
3. ปัจจัยเรื่องวัยของผู้ผลิต

กลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยที่สะท้อนลักษณะการทำงานของผู้ผลิตว่า ถ้าเป็นผู้ผลิตที่คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหลักของการชมภาพยนตร์คือกลุ่มวัยรุ่น เป็นนโยบายสำคัญในการผลิตงาน ผู้ผลิตก็จะนำเทคนิคการนำเสนอที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้ดี เช่น ใช้การปะติดปะต่อมีวลิควิดีโอในภาพยนตร์ โดยถือว่าการนำเสนอที่ผู้ชมคุ้นเคย ในขณะที่ถ้าผู้ผลิตคำนึงถึงความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายมากเท่ากับความพอใจของตน ก็จะทำให้ลักษณะภาพยนตร์ที่ออกมาเป็นสัดส่วนที่มีเนื้อหาตามความพอใจของผู้ผลิตโดยใช้วิธีการต่างๆที่ตรงกับรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายมารองรับเนื้อหาที่ตนต้องการจะเล่า แต่หากเป็นผู้ผลิตที่คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายในวงแคบ ก็จะมีผลิตภาพยนตร์ที่เสนอเนื้อหาตามความต้องการและนำเทคนิคต่างๆมาใช้เสมือนเป็นงานทดลองของผู้ผลิตและผู้ชม โดยการแบ่งขอบเขตที่แน่นอนของภาพยนตร์ก็จะลดน้อยลง เพราะไม่กังวลกับความเข้าใจของกลุ่มผู้ชมขนาดใหญ่

ภูมิหลังทางอาชีพของผู้ผลิต เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการปะติดปะต่อเทคนิคการนำเสนอต่างๆเพราะภูมิหลังทางอาชีพของผู้ผลิตภาพยนตร์รุ่นใหม่มาจากการทำงานด้านมิวสิควิดีโอและโฆษณามาก่อน งานทางด้านภาพจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการนำเสนอโดยใช้การนำเสนอภาพที่มาจากภาพยนตร์เรื่องอื่นและการเล่าเรื่องแบบมิวสิควิดีโอร่วมอยู่ในการเล่าเรื่องทางภาพยนตร์ ความสำคัญในการนำเสนอภาพจะเป็นไปอย่างกระชับ สวยงามและสื่อความหมายจากการปรากฏของสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและความคุ้นเคยของการเล่าเรื่องแบบมิวสิควิดีโอและโฆษณา ซึ่งเป็นงานในเชิงพาณิชย์ศิลป์ที่เน้นการดึงดูดใจผู้ชม

ส่วนปัจจัยประการสุดท้ายคือเรื่องวัยของผู้ผลิตจะมีผลโดยตรงกับเนื้อหาภาพยนตร์ที่จะนำเสนอเรื่องชีวิตวัยรุ่น เพราะผู้ผลิตเลือกเล่าเรื่องที่ใกล้วัยของตน หรือวัยที่ตนเพิ่งผ่าน

มา เป็นการถอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ นอกจากนี้การที่ผู้ผลิตเติบโตมาในยุคบริโภคนิยมทำให้เลนอเนื้อหาที่เป็นการตอบสนองความพอใจในด้านบันเทิง โดยผู้ผลิตบางส่วนเท่านั้นที่จะเสนอการโหยหาอดีต โดยเน้นไปที่คุณค่าของแบบแผน หรือค่านิยมชุดหนึ่งในอดีตที่ดีงาม มากกว่าจะเน้นเรื่องทางประวัติศาสตร์ในอดีต

จากผลการวิจัยทั้งหมด จะพบลักษณะงานภาพยนตร์ไทยที่ได้รับแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่เข้าไปใช้ ทำให้ภาพยนตร์ไทยมีลักษณะ

1. มีการนำรูปแบบการนำเสนอจากสิ่งที่มีอยู่เดิมมาใช้ เพื่อสร้างความหมายใหม่ (Implosion of meaning) โดยบางครั้งก็อยู่บนพื้นฐานความหมายเดิมมาประกอบอยู่ด้วย เป็นความหลากหลายทางการนำเสนอที่มาจากการใช้ทุกสิ่งที่มีอยู่จากอดีตรวมเข้ากับปัจจุบัน มีการใช้สัญลักษณ์และรหัสในการสื่อความหมาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้เพื่อตอบสนองทางอารมณ์มากกว่าเนื้อหาด้วยจากการใช้ภาพและการตัดต่อเป็นหลัก แรงเง้าการรับรู้ในทันทีของผู้ชม ซึ่งเป็นหลักการทำงานแบบ Form Follow Fun เพราะภาพยนตร์ไทยคือสินค้าเพื่อความบันเทิงมากกว่าการให้ความรู้ ผู้ผลิตมุ่งที่จะนำเทคนิคมาตอบสนองความบันเทิงอย่างไม่มีขีดจำกัด มากกว่าความต้องการที่จะให้ภาพยนตร์เป็นสื่ออบรมบ่มเพาะสั่งสอน ผู้ผลิตไม่ได้มีวัตถุประสงค์ของการใช้เทคนิคนำเสนอให้เป็นไปตามหน้าที่หรือความจำเป็นเช่นเดิม

2. มีการสลายขอบข่ายของประเภทงาน หรือรูปแบบที่ชัดเจน ให้น้อยลง ลักษณะเด่นของรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งถูกนำมาใช้เป็นเพียงส่วนประกอบ และมีความผสมผสานของรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองทางการนำเสนอเนื้อหาประกอบกับเทคนิค เป็นลักษณะความยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดต่อกฎเกณฑ์ทางภาพหรือรูปแบบอย่างที่มีมาก่อน เพราะความก้าวไกลของเทคโนโลยีและอุดมการณ์ของผู้ผลิตที่ไม่คิดจำกัดรูปแบบทางภาพยนตร์ตามแบบที่เคยปฏิบัติ

3. เนื้อหาของภาพยนตร์มีความเกี่ยวข้องกับสังคมปัจจุบัน โดยเน้นเสนอเนื้อหาของชีวิตวัยรุ่น วัยทำงานตอนต้น เน้นความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตเรื่องความรัก การเติบโตมากกว่าเนื้อหาที่นำไปสู่ความขัดแย้งของชีวิตกับสังคมโดยรวม เนื้อหาของภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นความวุ่นวายของเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยความหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ และความแตกต่างทางชนชั้น สถานภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ตัวละครเป็นตัวแทนของชีวิตเล็กๆ ที่ต้องการความสุข ความ

พอใจจากการยอมรับของผู้อื่น มีจุดยืนที่ดีในสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของความรัก ภาพยนตร์ไทยมุ่งเล่นเนื้อหาที่ตอบสนองความเพลิดเพลิน ความบันเทิงของผู้ชม เช่น เรื่องของความรัก กระฉิมกระจิม ความฝัน ความกล้าหาญ สำหรับภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคมหรือความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับระบบยังมีปรากฏน้อยมาก เห็นได้ว่าภาพยนตร์จะพยายามนำเสนอภาพแห่งความสุข ความกล้าหาญในตอนท้ายที่ปัญหาของเรื่องถูกแก้ไขได้อยู่เสมอ จึงนับได้ว่าภาพยนตร์ไทยยังคงเป็นสินค้าเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ชมในระดับสูง

หากพิจารณาลักษณะภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ก็อาจพบ่าเกี่ยวข้องกับศิลปะยุคหลังสมัยใหม่คือคำนึงถึงความเป็นต้นแบบน้อยลง และเป็นพาณิชย์ศิลป์ที่ตอบสนองความพึงพอใจในระดับสูง นำสิ่งที่มียุคเดิมเช่นภาพ เสียง และความหมายทางวัฒนธรรมมาใช้ โดยไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์เดิม เป็นการนำเทคนิคหลากหลายมาตอบสนองเนื้อหาเดิม ทั้งหมดนี้มาจากความคิดของศิลปินผู้ผลิตงานศิลปะ ซึ่งหมายถึงผู้ผลิตจากส่วนต่างๆของภาพยนตร์ไทย ที่ไม่เน้นขอบเขตอันแน่นอนชัดเจนตามแบบเดิม และเมื่อผู้ผลิตส่วนหนึ่งมาจากการทำงานในเชิงพาณิชย์ศิลป์ เช่นโฆษณาหรือมิวสิควิดีโอทางโทรทัศน์ การผสมผสานรูปแบบของลักษณะเฉพาะของการนำเสนอของแต่ละสื่อจึงเกิดขึ้น โดยจุดประสงค์หลักคือการตอบสนองอารมณ์ของผู้ชมในขณะที่เห็นโดยทันที ผู้ผลิตมีความคิดในการจะนำทุกสิ่งทุกอย่างที่มีในอดีตมาใช้ แม้บางครั้งจะเป็นเพียงการนำมาใช้โดยไม่มีวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายระดับลึกซึ้ง หรืออิทธิพล วิจัยงานที่นำมาอ้างอิงก็ตาม

ภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 เกิดขึ้นในช่วงสังคมยุคเศรษฐกิจฟองสบู่คือช่วงพัฒนาการของระบบทุนไร้พรมแดน ซึ่งความเป็นโลกาภิวัตน์สามารถสร้างและเผยแพร่วัฒนธรรมแบบหมู่บ้านโลก (Global village) สังคมยุคหลังทุนนิยมซุกยกระตุ้น กระแสบริโภคนิยมจากชนชั้นกลางมากขึ้นโดยผ่านสื่อต่างๆ ภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่มีกลุ่มผู้ผลิตที่เกิดอยู่ในช่วงของสังคมยุคหลังทุนนิยม ผู้ผลิตเหล่านี้สร้างงานในช่วงสังคมไทยที่มีรากฐานการเจริญทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองความพึงพอใจในการบริโภค งานภาพยนตร์ของผู้ผลิตใหม่เหล่านี้จึงเลือกเล่าเรื่องในช่วงยุคสมัยของตน ซึ่งก็คือความพึงพอใจในการมีชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์ โดยใช้เทคนิคต่างๆมาสนองให้เกิดความสุขแก่ผู้ชมเป็นหลัก เพราะภาพยนตร์ก็คือสินค้าประเภทหนึ่ง

แม้ว่าผู้ผลิตจะคิดนำเสนอเรื่องราวหรือเทคนิคเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ชมด้วยวิธีการหลากหลายเพียงใดก็ตาม แต่สุดท้ายแล้วผู้ผลิตก็ยังคงคำนึงถึงความสามารถในการเข้าใจของผู้ชมส่วนใหญ่ที่ยังต้องการความเชื่อมโยง ลื่นไหลของเนื้อหาและการนำเสนอ เป็นผลสะท้อนความคาบเกี่ยวของวิถีคิดเชิงเหตุผลที่ยังปรากฏอยู่ เช่นเดียวกับภาพของสังคมไทยเองที่ยังไม่หลุดเข้าสู่การพัฒนาโดยทิ้งรากเดิมของความเชื่อไปอย่างหมดสิ้น แม้ว่าจะเน้นการนำเสนอที่ตอบสนองทางด้านอารมณ์เป็นหลักแต่ทั้งหมดก็ยังอยู่ในกรอบที่คาดหวังให้ผู้ชมส่วนใหญ่กลุ่มหนึ่งมีความเข้าใจในระดับพื้นฐานจากประสบการณ์ชุดเดิมอยู่ด้วย

ภาพยนตร์ไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อความบันเทิงที่มีเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับสังคม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ผลิตงานด้านหนึ่งได้ผลิตสร้างผลงานโดยเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของยุคสมัย ผลงานคือภาพสะท้อนของความคิดทัศนคติระหว่างศิลปินกับสังคม โดยที่ผู้บริโภคสินค้า อันได้แก่ผู้ชมนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างงาน ลักษณะการนำเสนอหรือเนื้อหาที่ผู้กำกับรุ่นใหม่ผลิตนั้น ยังคงคำนึงถึงผู้ชมในระดับหนึ่งที่ต้องการความเข้าใจอันไม่ซับซ้อน แม้งานจะเน้นการสนองอารมณ์แต่ก็ยังไม่สามารถละทิ้งรูปแบบเดิมได้อย่างสิ้นเชิง แม้แนวคิดยุคหลังสมัยใหม่จะถูกนำมาใช้แต่ผู้ผลิตก็ยังไม่สามารถละทิ้งความไม่รู้และความไม่เข้าใจของผู้ชมส่วนหนึ่งไปได้ เป็นการนำเสนอที่ใช้รูปแบบบ่มเพาะความสามารถในการรับรู้ ทั้งของตัวผู้ผลิตและผู้บริโภค

ในที่สุดแล้วภาพยนตร์ไทยก็ถือได้ว่าการสร้างรูปแบบบางประการร่วมกันเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความร่วมสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มผู้ผลิตที่มีความคิดในการทำงานอันสอดคล้องกับรูปแบบทางสังคม และถูกคาดหวังให้เป็นเลือดใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย เพื่อต่อลมหายใจให้งานศิลปะแขนงหนึ่งของชาติที่มีอายุมายาวนานได้ดำรงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยไปที่ผลงานและผู้ผลิต โดยไม่ได้มุ่งเน้นความเข้าใจของผู้บริโภค จึงควรมีการศึกษาที่วัดความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้บริโภคซึ่งก็คือผู้ชมภาพยนตร์ไทยว่ามีความเข้าใจหรือยอมรับในเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่ผสมผสานแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่เพียงใด